

Regionalt tillväxtarbete

Arbetsförmedlingens
Återrapportering 2020

© Arbetsförmedlingen
Författare: Jens Sandahl
Datum: 2021-02-21
Diarienummer: Af-2021/0010 5069

Förord

Denna redovisning har tagits fram med anlednings av följande uppdrag i Arbetsförmedlingens regleringsbrev för 2020:

3.12. Regionalt tillväxtarbete

Arbetsförmedlingen ska redovisa och analysera genomförda insatser för sin medverkan i det regionala tillväxtarbetet med koppling till den nationella strategin för hållbar regional tillväxt och attraktionskraft 2015–2020. Redovisningen ska ske enligt anvisningar från Tillväxtverket. Myndigheten ska redovisa insatserna till regeringen (Näringsdepartementet och Arbetsmarknadsdepartementet) med kopia till Tillväxtverket senast den 21 februari 2021.

Beslutet i ärendet har fattats av generaldirektören Maria Mindhammar. Föredragande har varit Jens Sandahl, Analysavdelningen. I den slutliga handläggningen har enhetschefen Anders Ljungberg, Analysavdelningen deltagit.

Beslutet fastställt i diariet och saknar därför namnunderskrifter.

Maria Mindhammar, generaldirektör

Jens Sandahl, sektionschef

Sammanfattning

Arbetsförmedlingen ska enligt uppdrag redovisa in medverkan i det regionala tillväxtarbetet med koppling till den nationella strategin för hållbar regional tillväxt och attraktionskraft 2015–2020. Enligt anvisningarna från Tillväxtverket ska redovisningen ske enligt framtaget frågeformulär.

Frågorna handlar om myndighetens ansvarsområde och medverkan i det regionala tillväxtarbetet. Inom det regionala tillväxtarbetet är det ytterst inom området kompetensförsörjning Arbetsförmedlingens medverkan skett. Arbetsförmedlingens uppdrag inom arbetsmarknadspolitiken har sin tillämpning på såväl den nationella som den regionala och lokala nivån, och för en nationell myndighet med regional närvaro är gränsdragningen svårt att göra mellan det egna uppdraget och deltagande inom det regionala tillväxtarbetet. Exempel som ges i rapporten handlar om att Arbetsförmedlingen är en viktig aktör på den regionala nivån som bidrar med prognoser och analyser av de regionala arbetsmarknaderna, identifierar bristyrken och samverkar och skapar forum med relevanta aktörer i frågor som rör kompetensförsörjning.

Samverkan är en röd tråd i Arbetsförmedlingens medverkan i det regionala tillväxtarbetet. På taktisk och strategisk nivå har Arbetsförmedlingen bidragit med kunskapsunderlag i form av statistik och prognoser. I samverkansforum och kompetensråd har myndigheten tillsammans med branschföreträdare och regionala aktörer skapat förutsättningar för att på operativ nivå samarbeta i kompetensförsörjningsfrågor, vilket ytterst handlat om att tillgodose regionala arbetsgivare med kompetens och att genom olika insatser – ofta från Arbetsförmedlingens verktygslåda – stärka möjligheterna för individer att få en anställning.

I de frågor som är av framåtblickande karaktär kring Arbetsförmedlingens närvaro och deltagande i regionalt tillväxtarbete i framtiden är det i dagsläget svårt att ge svar. Frågor om Arbetsförmedlingens lokala närvaro i landet är under utredning, myndigheten står inför en organisationsöversyn och reformeringen av myndigheten med ökat inslag av externa leverantörer av tjänster vilket gör att konkreta svar ännu inte kan lämnas.

Frågeformulär

Namn på myndigheten

- Arbetsförmedlingen

Myndighetens ansvarsområden

1. Angående myndighetens arbete inom en nationell strategi för hållbar regional tillväxt och attraktionskraft 2015–2020

I vilka prioriteringar har myndigheten främst arbetat inom?	Motivera kort	Specificera insatser i de fall det är tillämpligt. Specificera gärna i vilken mån arbetet sker med hänsyn till skilda regionala förutsättningar. (- lista relevanta insatser/regeringsuppdrag/liknande som myndigheten ansvarar för)	På vilket sätt följs insatsen upp/redovisas? (uppföljning/utvärdering/avrapportering/tematiska rapporter/årsredovisning, mm?)
- Innovation och företagande	Arbetsförmedlingens verksamhet är inte kopplat till detta område mer än indirekt och i mindre omfattning utifrån här nämnda exempel.	- Informationsinsatser kring företagande inom ramen för lokal/regional samverkan - Den myndighetsgemensamma plattformen Verksamt - Möjligheter för arbetssökande till konsultstöd för att utvärdera företagsidé - Förberedande utbildning för arbetssökande att starta eget företag - Det arbetsmarknadspolitiska programmet Stöd till start av näringsverksamhet (Se även nedan under fråga 3)	Stöd till start av näringsverksamhet följs upp i årsredovisning och åiterrapport om arbetsmarknadspolitiska program
- Kompetensförsörjning	Arbetsförmedlingens huvudsakliga verksamhet och uppdrag rymms under detta område.	- Matchning - Prognoser och analyser - Regionala dialoger - Arbetsmarknadsutbildning - Kompetensråd - Branschråd - Programråd - Omställning och varsel - Samverkansprojekt (Se även nedan under fråga 3)	Arbetsförmedlingens analyser och prognoser presenteras i särskilda rapporter, arbetsmarknadspolitiska program i särskild åiterrapport, projekt utvärderas och redovisas till exempelvis ESF-rådet.
- Attraktiva miljöer och tillgänglighet	Arbetsförmedlingens verksamhet och uppdrag är inte kopplat till detta område	-	-
- Internationell samverkan	Arbetsförmedlingens verksamhet är inte kopplat till detta område mer än indirekt	- EURES-samarbetet - Interreg-projekt	-

	och i mindre omfattning utifrån här nämnda exempel	(gränsöverskridande projekt över nationsgränserna)	
--	--	--	--

2. Angående myndighetens arbete inom Landsbygdspolitikens målområden

I vilka målområden har myndigheten främst arbetat inom?	Motivera kort	Specificera insatser i de fall det är tillämpligt. Specificera gärna i vilken mån arbetet skett med hänsyn till olika typer av landsbygder. (- lista relevanta insatser/regeringsuppdrag/liknande som myndigheten ansvarar för)	På vilket sätt följs insatsen upp/redovisas? (uppföljning/utvärdering/avrapportering/tematiska rapporter/årsredovisning, mm?)
- stimulera ett mångsidigt, konkurrenskraftigt och hållbart näringsliv i landsbygderna.	Arbetsförmedlingen har inget uppdrag inom landsbygdspolitikerna, men har indirekt påverkan på detta område		
- utveckla digital infrastruktur och stöttar företag, organisationer och/eller människor att dra nytta av digitaliseringens möjligheter i hela landet	Arbetsförmedlingen har inget uppdrag inom landsbygdspolitikerna, men har viss påverkan på detta område	- Arbetsförmedlingen prioriterar utveckling och användning av digitala verktyg, en medveten strategi som till stor del bygger på att de ska skapa tillgänglighet för användare över hela landet. Arbetsförmedlingens tjänster till arbetssökande och arbetsgivare, samt annan information är tillgänglig via digitala kanaler i hela landet	
- utveckla en infrastruktur som säkerställer person- och godstransporter till medborgarna och näringslivet i landsbygderna.	Arbetsförmedlingens verksamhet och uppdrag är inte kopplat till detta område	-	-
- utveckla utbildningssystemet eller på annat sätt säkerställa kompetensförsörjning och öka tillgängligheten till högre utbildning i hela landet.	Arbetsförmedlingen har inget uppdrag inom landsbygdspolitikerna, men har viss påverkan på detta område	- Prognoser och analyser över arbetsmarknaden - Arbetsmarknadsutbildning - Vägledning	
- bosättning i landsbygderna ska underlättas.	Arbetsförmedlingens verksamhet och uppdrag är inte kopplat till detta område	-	-
- samhällsplanering/fysisk planering ska underlättas	Arbetsförmedlingens verksamhet och uppdrag är inte kopplat till detta område	-	-

landsbygdernas utveckling.			
- säkerställa en god tillgång till kommersiell service, likvärdig tillgång till vård, skola och omsorg oberoende av bostadsort.	Arbetsförmedlingens verksamhet och uppdrag är inte kopplat till detta område	-	-
- säkerställa likvärdiga möjligheter att utöva och uppleva kultur oberoende av bostadsort.	Arbetsförmedlingens verksamhet och uppdrag är inte kopplat till detta område	-	-
- säkerställa statens fysiska närvaro i landsbygderna med arbetsplatser och myndighetsservice.	Arbetsförmedlingen har inget uppdrag inom landsbygdspolitiken, men har påverkan på detta område	- Arbetsförmedlingens fysiska närvaro i stora delar av landet, antingen genom egna kontor eller samlokaliseringslösningar. Se även svar på fråga 11 nedan.	
- stärka det civila samhällets engagemang i landsbygdernas utveckling.	Arbetsförmedlingens verksamhet och uppdrag är inte kopplat till detta område	-	-

3. Hur bidrar myndigheten, i och genom sina olika verksamhetsområden, till utveckling i alla delar av landet?

Området **Innovation och företagande** arbetar Arbetsförmedlingen enbart i mindre omfattning med och då främst indirekt genom samverkan med andra aktörer. Arbetsförmedlingen har exempelvis tillsammans med andra myndigheter och aktörer informationsinsatser som riktar sig till personer som är intresserade av att starta eget företag. De regionala och lokala aktiviteterna på området har varit många och är närmast institutionaliserat. Information kring start av eget företag finns också på den myndighetsgemensamma plattformen Verksamt där Arbetsförmedlingen deltar.

Ett av de arbetsmarknadspolitiska program som Arbetsförmedlingen tillhandahåller är Stöd till start av näringsverksamhet. Programmet riktar sig till personer som är arbetslösa eller riskerar arbetslöshet och är inskrivna som arbetssökande på Arbetsförmedlingen. Förutom själva programinsatsen som i normalfallet innebär aktivitetsstöd i sex månader, erbjuds stöd inför företagets uppstart i form av affärsidéprövning och företagskurser. De årliga volymerna i programmet är relativt låga jämfört med andra program, men har samtidigt det bästa utfallet av de arbetsmarknadspolitiska programmen då många deltagare lämnar arbetslöshet efter programslut. Arbetsförmedlingen har haft särskilda satsningar på att öka företagandet bland nyanlända, bland utrikes födda kvinnor, samt att öka företagandet inom gröna näringar. Många av dessa satsningar har skett i projektform och i samverkan med andra aktörer, exempelvis regionerna.

Området **Kompetensförsörjning** är i princip också Arbetsförmedlingens huvudsakliga uppdrag. Arbetsförmedlingens uppdrag inom

arbetsmarknadspolitiken har sin tillämpning på såväl den nationella som den regionala och lokala nivån, och det är svårt att särskilja vad som är nationellt och regionalt i uppdraget. De arbetsmarknadspolitiska insatserna som finns i Arbetsförmedlingens verktygslåda är tillgängliga för arbetssökande och arbetsgivare i alla delar av landet. Här kan också nämnas Platsbanken som är den traditionella digitala kontaktytan där landets arbetsgivare annonserar lediga tjänster som synliggörs för dem som söker arbete. Arbetsförmedlingen prioriterar utveckling och användning av digitala verktyg, en medveten strategi som till stor del bygger på att de ska skapa tillgänglighet för användare över hela landet.

Arbetsförmedlingens medverkan i det regionala utvecklingsarbetet har ytterst handlat om att inom det egna verksamhetsområdet, dvs. arbetsmarknadspolitiken, bidra till den regionala tillväxtpolitiken och då utifrån de olika regionala förutsättningarna i landet. Här är Arbetsförmedlingen en viktig aktör och samverkan har i hög grad skett både regionalt och lokalt, och både i det strategiska och taktiska perspektivet, samt kring operativa insatser.

Viktiga bidrag från Arbetsförmedlingen i det regionala utvecklingsarbetet är de kunskapsunderlag som myndigheten tar fram för att beskriva och analysera de regionala arbetsmarknaderna. Här kan nämnas Arbetsförmedlingens prognoser för arbetslöshet och sysselsättning på regional nivå. Särskilt viktiga är yrkesprognoserna som beskriver yrkesefterfrågan och identifierar bristyrken på regional nivå och även belyser inomregionala skillnader. Yrkesprognoserna är en av de viktigaste källorna till kunskap om de regionala arbetsmarknaderna för många regionala aktörer, och har i stor utsträckning används som underlag för planering av insatser kring kompetensförsörjning.

Arbetsförmedlingen har också bidragit med analyser som beskriver de demografiska utmaningar som påverkar den framtida arbetsmarknaden där arbetskraftsbrist, befolkningsminskning och ökad försörjningsbörda, snarare än kompetensbrist, är den stora utmaningen för sysselsättningsutvecklingen. Till detta kan också nämnas Arbetsförmedlingens verksamhetsstatistik som är möjlig att bryta ner på kommunnivå och som publiceras varje vecka och månad, samt statistiken över nyanmälda platser och varsel. Denna statistik är mycket efterfrågad av de regionala aktörerna och viktiga källor till kunskap om de regionala arbetsmarknaderna. Samtliga här nämnda analyser, prognoser och statistik täcker hela landet och är ofta nedbrytbar till kommunnivå.

Kompetensförsörjning handlar i stor utsträckning om samverkan mellan arbetsmarknadspolitiken och utbildningssektorn och här är Arbetsförmedlingen en av nyckelspelarna i den regionala planeringen. Arbetsförmedlingen bidrar med analyser av kompetensefterfrågan och identifiering av bristyrken på regional nivå, och är en part i dialoger kring planering och dimensionering av utbildning och då särskilt yrkesutbildningar. Här har Arbetsförmedlingen också ett konkret bidrag genom arbetsmarknadsutbildningarna som ska fånga de regionala behoven och komplettera utbildningarna inom det reguljära utbildningsväsendet.

Arbetsmarknadsutbildning är den arbetsmarknadspolitiska insats som tydligast har som mål att motverka kompetensbrist på arbetsmarknaden. Det är i regel korta utbildningarna som på ett flexibelt och snabbt sätt kan svara mot kompetensbehov lokalt och regionalt. Arbetsmarknadsutbildning ska vara ett

komplement till, och inte ersätta andra utbildningsformer. Arbetsförmedlingen genomför behovsanalyser på nationell, regional och lokal nivå inför planering och beställning av arbetsmarknadsutbildningar. Analyserna grundas bland annat på prognoser, kunskap som inhämtas i samverkan med regionala aktörer och analyser av sammansättningen av arbetssökande. Den regionala aspekten är central i dessa behovsanalyser. För att arbetsmarknadsutbildningarna och övriga yrkesutbildningar ska komplettera varandra förutsätts att samverkan sker mellan Arbetsförmedlingen och andra utbildningsaktörer. Ett specialfall av arbetsmarknadsutbildning är rekryteringsutbildningar där en eller flera arbetsgivare uttryckt ett anställningsbehov och har för avsikt att anställa deltagare. Under kommande år har Arbetsförmedlingen målet att antalet deltagare i arbetsmarknadsutbildning ska öka väsentligt.

Arbetsförmedlingen har arrangerat eller deltagit med personella resurser och kunskap i en rad insatser av operativ karaktär. Dessa insatser handlar både om att skapa kunskap i kompetensförsörjningsfrågor och är ofta möjliggörande redskap för att lösa regionala arbetsgivares dagsaktuella och långsiktiga rekryteringsbehov. Exempel som kan nämnas är rekryterings- och utbildningsmässor. Bland liknande insatser av kunskapshöjande karaktär kan nämnas seminarier med särskilda målgrupper som exempelvis studie- och yrkesvägledare som i sin roll är i behov av arbetsmarknadskunskap och kan sprida den vidare till elever i behov av vägledning. Dessa arrangeras vanligtvis i samverkan mellan Arbetsförmedlingen och de regionala kompetensförsörjningsstrategerna (motsvarande) inom regionen.

Arbetsförmedlingen har en lång tradition av samverkan med det lokala och regionala näringslivet, och den offentliga verksamheten på dessa nivåer. I arbetet med kompetensförsörjningsfrågor har befintliga nätverk och strukturer använts, och i många fall har dessa kompletterats med nya forum. Exempel på detta är kompetensråd och branschråd där Arbetsförmedlingen tillsammans med andra offentliga aktörer, regionala arbetsgivare och branschorganisationer skapar arenor för att lösa den regionala kompetensförsörjningen. Arbetsförmedlingen bidrar i dessa forum med arbetsmarknadsprognoser, informerar om upphandlade arbetsmarknadsutbildningar och Arbetsförmedlingens tjänster och erbjudanden till arbetsgivare, samtidigt är det forum där arbetsgivare och branscher har möjlighet att lyfta sina rekryteringsbehov. Medverkan i dessa forum skapar också en ökad kunskap och förståelse för andra aktörers utmaningar för Arbetsförmedlingen. Dessa råd finns över hela landet med olika sammansättningar utifrån de regionala förutsättningarna och vilka branscher som finns företrädna regionalt.

Ett särskilt viktigt område för regional utveckling är **omställning och varsel**. Vid ett större varsel som påverkar en region finns en beredskap att mildra effekterna på den regionala arbetsmarknaden och här har offentliga aktörer och omställningsorganisationerna erfarenheter av samarbete och ändamålsenliga insatser.

Området **Internationell samverkan** innefattar främst Arbetsförmedlingens arbete inom ramen för det europeiska Eures-samarbetet där arbetsförmedlingar och andra arbetsmarknadsaktörer samarbetar för fri rörlighet inom EU och EES. Kopplingen till den regionala kompetensförsörjningen är att Arbetsförmedlingen genom detta samarbete kan bistå med att tillgodose arbetsgivares behov av svårrekryterad arbetskraft, dvs. matchning med fokus på bristyrken. Inom

ramen för detta samarbete tillhandahåller Arbetsförmedlingen information om de regionala svenska arbetsmarknaderna med det huvudsakliga syftet att öka rörligheten hos arbetskraften över nationsgränserna. Även inom de interregionala och gränsöverskridande Interreg-samarbeten har Arbetsförmedlingen varit med som aktiv part och medfinansier.

Exemplen ovan är en katalog eller typexempel på aktiviteter och former för Arbetsförmedlingens arbete inom det regionala utvecklingsarbetet och då särskilt inom området kompetensförsörjning. Eftersom de regionala förutsättningarna varit olika över landet har allt som beskrivs ovan inte genomförts i samtliga regioner och formerna har varit olika. Samverkansparter, begrepp, och fokusområden har dessutom sett olika ut över landet. Eftersom Arbetsförmedlingens uppdrag i stor utsträckning är kopplat till området kompetensförsörjning är det i många fall svårt att särskilja vad som är myndighetens löpande verksamhet i den geografiska regionen och vad som exempelvis regionerna betraktar som formaliserade samverkansformer. Det är också viktigt att nämna att Arbetsförmedlingens omorganisation 2019 och den omställningsprocess som skedde efter det stora varslat på myndigheten samma år påverkade möjligheterna för att delta i det regionala utvecklingsarbetet på samma sätt och i samma utsträckning som tidigare. 2020 har i stor omfattning präglats av pandemin och dess påverkan på arbetsmarknaden. Det ansträngda läget på arbetsmarknaden har ökat behovet av samverkan mellan Arbetsförmedlingen och de lokala och regionala aktörerna. Detta har i många fall resulterat i tätare kontakter mellan Arbetsförmedlingen och regioner och kommuner över landet. Regionerna har under pandemin kunna följa aktuella läget på de regionala arbetsmarknaderna. Här har Arbetsförmedlingens statistik och analyser kring inskrivna arbetslösa och varsel varit extra viktig för att följa utvecklingen. Arbetsförmedlingens veckovisa uppdateringar är en värdefull källa för regionerna.

4. Har myndighetens medverkan i regionala tillväxtarbetet och arbetet att utveckla Sveriges landsbygder bidragit till att nå målen inom det egna politikområdet?

Arbetsförmedlingens uppdrag är främst att bidra till en väl fungerande arbetsmarknad, att effektivt sammanföra de arbetsgivare som söker medarbetare med dem som söker arbete, och särskilt rusta dem som står långt från ett arbete. Bland de uttalade mål som Arbetsförmedlingen har haft under de aktuella åren kan nämnas att matchningen på arbetsmarknaden ska förbättras och rekryteringsproblem motverkas genom intensifierade insatser, och att övergångar till reguljär utbildning, särskilt yrkesutbildning ska öka hos dem som saknar gymnasial utbildning eller har behov av omställning för att möta kompetensbehoven på arbetsmarknaden.

För att Arbetsförmedlingen ska lyckas med dessa uppdrag och nå målen krävs olika former av samarbeten och samverkan där det regionala tillväxtarbetet har ökat möjligheterna för detta. För en effektiv matchning och möjlighet till arbetsplatsförlagda insatser krävs exempelvis samverkan och goda relationer med arbetsgivare, och för samverkan kring arbetssökande individer är vägen till framgång god samverkan med landets kommuner.

Även om det är svårt att mäta effekterna på Arbetsförmedlingens mål utifrån

deltagandet i det regionala utvecklingsarbetet är åsikterna hos myndighetens funktioner på regionnivå att det har bidragit till positiva resultat för myndighetens uppdrag då det har skapats nya kontaktytor och forum för samverkan och kunskapsutbyte.

Anpassning av verksamheten

5. Har myndighetens verksamhet anpassats utifrån regionala och lokala förutsättningar?

Arbetsförmedlingens organisationsstruktur har alltid präglats av att det är en nationell myndighet med regional och lokal närvaro, där landets administrativa indelning också har påverkat myndighetens geografiska indelning i organisatoriska enheter. Arbetsförmedlingens nationella och enhetliga uppdrag, möter regionala och lokala arbetsmarknadspolitiska utmaningar med möjlighet att anpassa verksamheten och nå ändamålsenliga lösningar.

De regionala och lokala branschstrukturerna påverkar vilka branschkontakter som Arbetsförmedlingen, vilket i sin tur skapar möjlighet till ändamålsenliga branschråd och rätt sammansatta kompetensråd som bevakar och driver kompetensförsörjningsfrågorna. På den regionala (och lokala) nivån finns också stora möjligheter till praktisk samverkan med relevanta aktörer, inte sällan har de befintliga nätverken på regional nivå vuxit fram under många år.

Som nämnts har Arbetsförmedlingens regionala prognoser över arbetsmarknaden och yrkes efterfrågan (särskilt identifierade bristyrken) länge varit viktiga bidrag till kunskapen om de regionala arbetsmarknaderna. Dessa har också varit stommen för samverkan kring kompetensförsörjningsfrågorna på regional nivå. Arbetsförmedlingens verksamhetsstatistik över inskrivna arbetslösa på kommunnivå har också varit en viktig kunskapskälla för lokalt anpassade insatser och grund för operativ samverkan med i första hand kommunerna.

En viktig funktion på Arbetsförmedlingen inom området kompetensförsörjning är rollen **företagsrådgivare**. Utifrån rollbeskrivningen ska Arbetsförmedlingens företagsrådgivare ha särskild kunskap om lokal/regional arbetsmarknad, kompetensförsörjningsfrågorna och förståelse för företagande och arbetsgivares perspektiv på kompetensförsörjning. Företagsrådgivarna arbetar också för att skapa förutsättningar för att möta kompetensförsörjningsbehoven hos arbetsgivarkunderna inom ramen för myndighetens uppdrag och målbild för arbetsgivararbetet.

6. Har de regionala utvecklingsstrategierna påverkat er verksamhet?

Svaret på fråga 3 ovan beskriver till stora delar också detta område. Svaren på frågorna 3 och 6 kompletterar därför varandra och vissa upprepningar sker.

De regionala utvecklingsstrategierna har lyfts på motsvarande regional nivå inom Arbetsförmedlingen löpande över tid. Utifrån strategierna har beröringspunkter med Arbetsförmedlingens uppdrag identifierats och det finns gemensamma ytor där kompetensförsörjningen är den viktigaste.

Arbetsförmedlingens uppdrag med att särskilt prioritera personer som står långt från arbetsmarknaden har också sin motsvarighet i de regionala utvecklingsstrategiernas skrivningar som i olika ordalag handlar om en långsiktig social hållbarhet.

Arbetsförmedlingen har på olika sätt varit delaktiga både i framtagandet och revideringen av de regionala utvecklingsstrategierna i de delar där de berört områden där Arbetsförmedlingen verkar. Bidragen har bland annat bestått av kunskapsunderlag, svar på remisser på reviderade utvecklingsstrategier och kontinuerlig dialog med de regionalt utvecklingsansvariga. Arbetsförmedlingen har varit en aktiv part med samtliga regioner i detta arbete, men formerna har sett olika ut över landet. I de analyser och prognoser som Arbetsförmedlingen har gjort under lång tid är huvudutmaningarna på arbetsmarknaden att landets arbetsgivare i många fall misslyckas med sina potentiella rekryteringar eftersom kompetensen inte finns tillgänglig på arbetsmarknaden. Samtidigt är arbetslösheten hög och de arbetslösas kompetens motsvarar inte vad som efterfrågas av arbetsgivaren. Detta är också den bild som ges i de regionala utvecklingsstrategierna som utmaningarna inom kompetensförsörjningsområdet. Här har Arbetsförmedlingens arbetsmarknadsanalyser och särskilt de identifierade regionala bristyrkena tillsammans med regionala analyser av sammansättning av de arbetslösas utbildningsnivå och kompetens varit viktiga för de regionalt utvecklingsansvarigas analyser i området kompetensförsörjning.

Samsynen i de regionala utvecklingsstrategierna i frågan om kompetensförsörjning och Arbetsförmedlingens identifierade utmaningar på de regionala arbetsmarknaderna har också möjliggjort många former av samverkan där Arbetsförmedlingen fått draghjälp av regionala aktörer i sina uppdrag.

Samverkan

7. För myndigheten dialog med regionerna?

Svaret på fråga 3 ovan beskriver till stora delar också detta område. Svaren på frågorna 3 och 7 kompletterar därför varandra och vissa upprepningar sker.

Arbetsförmedlingen har sedan 2017 en nationell överenskommelse med Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) om att stödja samverkan på regional och lokal nivå. Överenskommelsen syftar till att utveckla samverkan för att gemensamma resurser ska användas effektivt och ge en ökad samhällsnytta. Den nationella överenskommelsen ses över löpande, och är utgångspunkt för samverkan på regional och lokal nivå. Identifierade områden för samverkan rör kompetensförsörjning, regional utveckling och stöd för personer som har särskilt behov av stöd för att komma i arbete.

Från Arbetsförmedlingens perspektiv är samarbete med olika funktioner hos regionerna ofta utgångspunkten för myndighetens strategiska arbetsgivararbete (dvs. mötet med kunden arbetsgivare) på regional nivå. Sveriges 21 regioner har skiftande behov och förutsättningar, och som nämnts samlar det regionala utvecklingsarbetet resurser som bidrar till att alla delar av Sverige utvecklas. I arbetet har Arbetsförmedlingen haft en viktig roll även om samarbetet till viss del förändrades i och med att myndigheten under 2019 genomgick en

omorganisation där den regionala indelningen av myndigheten förändrades. 2020 har i stor omfattning präglats av pandemin och dess påverkan på arbetsmarknaden. Detta har ökat behovet av samverkan mellan Arbetsförmedlingen och de lokala och regionala aktörerna. I många fall resulterat i tätare kontakter mellan Arbetsförmedlingen och regioner och kommuner över landet. Regionerna har under pandemin kunna följa aktuella läget på de regionala arbetsmarknaderna. Här har Arbetsförmedlingens statistik och analyser kring inskrivna arbetslösa och varsel varit extra viktig för att följa utvecklingen. Arbetsförmedlingens veckovisa uppdateringar är en värdefull källa för regionerna. Under 2020 har dialoger och kunskapsutbyte också skett med regionerna kring deras uppdateringar av de framåtblickande regionala utvecklingsstrategierna.

8. Har myndigheten samverkat med regionerna eller med andra myndigheter när det gäller EU:s sammanhållningspolitik?

Arbetsförmedlingen har under programperioden varit projektägare till en rad ESF-projekt och har varit medfinansiär eller samarbetspart i ett betydande antal projekt inom programmen 2014–2020. De flesta av projekten som Arbetsförmedlingen har varit projektägare till har syftat till att bidra till nyanländas etablering på arbetsmarknaden med särskilt fokus på nyanlända kvinnor, samt insatser till personer som står långt från arbetsmarknaden, och då särskilt fokus på unga och personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga. Målgruppernas behov av mer individanpassat stöd med intensifierade insatser och individanpassade lösningar har möjliggjorts genom projekten. Merparten av projekten som Arbetsförmedlingen deltagit i har varit på regional nivå. Antalet medfinansierade projekt minskade under slutet av perioden, eftersom Arbetsförmedlingen gick in som medfinansiär i färre projekt. Detta berodde dels på att myndigheten inte kunde binda sig vid långa beslut inför den kommande reformeringen, och att Arbetsförmedlingen i slutet av perioden ändrade inriktning för de ESF-projekt myndigheten äger eller medfinansierar till att särskilt prioritera extern samverkan, digital kompetens och utveckling av matchningstjänster.

Arbetsförmedlingen har bidragit till arbetet med utformningen av det nya nationella programmet för nästa programperiod 2021–2027, dvs. ESF+, samt deltagit i referensgrupper och myndighetsdialoger med ESF-rådet och andra aktörer. Här har Arbetsförmedlingen deltagit i dialogen om vilken roll myndigheten ska ha som aktör även med ett nytt reformerat uppdrag. På regional nivå har Arbetsförmedlingen varit remissinstans och dialogpartner med regionerna i arbetet.

9. För myndigheterna dialog med andra regionala eller lokala aktörer (till exempel länsstyrelser, kommuner eller organisationer) i frågor med bäring på regional utveckling och landsbygders utveckling?

Arbetsförmedlingens verksamhet och samverkansformer har beröringspunkter som spänner över flera politikområden såsom näringspolitik, utbildningspolitik, regional tillväxt samt även socialpolitik. Detta medför att Arbetsförmedlingen samverkar i flera olika frågor med många olika aktörer till exempel myndigheter, kommuner, arbetsmarknadens parter och trygghetsorganisationer på såväl nationell som regional och lokal nivå.

Ett särskilt samverkansområde att lyfta är det som sker i nära dialog med Delegationen för unga och nyanlända till arbete (Dua). Dua har regeringens uppdrag att främja samverkan mellan främst Arbetsförmedlingen och kommunerna. En del i Dua-överenskommelserna handlar om kompetensförsörjning och lokala jobbspår, där en vanlig metodik är som följer: Utifrån Arbetsförmedlingens prognoser kartläggs lokala arbetsgivares kompetensbehov. I samverkan med regionala kompetensråd skapas branschspecifika jobbspår inom sektorer där det finns rekryteringsbehov. Genom en kombination av insatser som språkträning, arbetspraktik och utbildningsinsatser ska deltagarna rustas för att öka möjligheterna till anställning. I och med att lokala branschföreträdare är involverade får deltagarna direkta kontakter med arbetsgivare vilket skapar öppningar för anställningar.

10. Vilka är de tre viktigaste samarbetsaktörerna för myndighetens medverkan i det regionala tillväxtarbetet och arbetet för att utveckla Sveriges landsbygder?

Arbetsförmedlingens huvuduppdrag är att sammanföra arbetssökande, särskilt de som befinner sig långt från arbetsmarknaden, med arbetsgivare som har rekryteringsbehov. Detta förutsätter goda relationer med landets arbetsgivare. Framgångsfaktorer för att uppnå goda resultat har alltid varit täta arbetsgivarkontakter tillsammans med de arbetsmarknadspolitiska insatserna som exempelvis arbetspraktik och subventionerade anställningsformer. Det regionala tillväxtarbetet skapar förutsättningar och mötesplatser för bransch- och arbetsgivarkontakter. Med målet att öka antalet deltagare i arbetsmarknadsutbildning, och att deltagarna i hög utsträckning ska få arbete efter insatsen är arbetsgivarkontakter särskilt viktigt.

Utifrån målbeskrivningarna i Arbetsförmedlingens regleringsbrev 2021 att andelen arbetssökande som övergår till reguljär utbildning, särskilt yrkesutbildning, ska öka väsentligt, bland dem som saknar gymnasial utbildning eller har behov av omställning för att möta kompetensbehoven på arbetsmarknaden, är landets kommuner och andra utbildningsaktörer mycket viktiga samverkansparter.

I arbetet med att reformera myndigheten och det ökade inslaget att externa leverantörer, kommer formerna för Arbetsförmedlingens medverkan i det regionala tillväxtarbetet att förändras. Här går det i skrivande stund inte att vara konkret, men det handlar om vilken roll de externa leverantörerna ska ha i de frågor som är kopplade till kompetensförsörjning och som i dagsläget ligger hos Arbetsförmedlingen.

Inspel till det fortsatta arbetet

11. Vilka planerade insatser har myndigheten för att stärka hållbar utveckling i alla delar av landet?

I Arbetsförmedlingens myndighetsinstruktion framgår att myndighetens verksamhet ska utformas så att arbets sökande och arbetsgivare ska ha tillgång till likvärdig service i hela landet och att verksamheten ska anpassas till skilda förutsättningar och behov i olika delar av landet.

Sedan flera år tillbaka har Arbetsförmedlingen digitala tjänster för arbets sökande och arbetsgivare och dessa tjänster utvecklas kontinuerligt. Den utvecklade digitala infrastrukturen har ökat tillgängligheten till Arbetsförmedlingens tjänster över hela landet.

Arbetsförmedlingen har fått i uppdrag i regleringsbrevet för 2021 att säkerställa en ändamålsenlig lokal närvaro i hela landet. Detta innefattar viktiga delar i myndighetens uppdrag som att säkerställa samverkan med kommuner och andra aktörer, säkerställa kunskaper om lokal och regional arbetsmarknad, och att säkerställa ändamålsenliga arbetsgivarkontakter. Här är också särskilt utpekade att Arbetsförmedlingen ska beskriva hur den fysiska närvaron i glesbygdskommuner ska kunna öka. Detta ska slutredovisas 1 oktober 2021.

Under kommande året kommer Arbetsförmedlingen att successivt reformera myndigheten med ökat inslag av fristående aktörer. Här är tjänsten Rusta och matcha ett viktigt inslag. Tjänsten är till för arbets sökande som behöver förstärkt och anpassad stöd i sitt jobbsökande och har hittills prövats i delar av landet. För att dra lärdomar av tjänsten inför den fortsatta reformeringen av Arbetsförmedlingen och de tjänster som ska upphandlas har ett ESF-finansierat projekt startat som ska utvärdera tjänsten.

Arbetsförmedlingen kommer att fortsätta ta fram prognoser och analyser över arbetsmarknaden, och tillhandahålla statistik över inskrivna arbetslösa, anmälda platser och varsel. Detta kommer även fortsättningsvis att vara viktig kunskap om arbetsmarknaden över hela landet, och viktig information för alla de aktörer som verkar inom kompetensförsörjningsområdet.

Särskilt viktiga kunskapsunderlag på regional nivå är Arbetsförmedlingens yrkesprognoser som dessutom är ett konkret bidrag till arbetet med kompetensförsörjningen. De nya yrkesprognoser som publiceras i närtid kommer som tidigare att identifiera briststyrken på regional och i viss mån lokal nivå. En nyhet är att de nya yrkesprognoserna har genomgått ett metodskifte vilket gör att de kommer att vara än mer användbara för regionala aktörer då de både i korta (1 år) och långa (5 år) perspektivet är nedbrutna på regional nivå (län). De kommer i flera fall att vara nedbrytbara även på lägre nivå som kommuner och kommungrupper. En annan förbättring är att den nya yrkesprognosen kommer kunna kvantifiera både utbudet och efterfrågan på arbetskraft, vilket möjliggör en redovisning av hur stort under- eller överskottet beräknas bli räknat i antal personer. Att kunna kvantifiera briststyrken på är viktig kunskap för att dimensionera utbildningar utifrån de lokala och regionala behoven. Utvecklingen av prognosverksamheten pågår och ambitionen är att öka användbarheten och tillgängligheten av analyser och prognoser genom exempelvis öppna data och API:er.

12. Vilka förutsättningar krävs för att er myndighet bättre ska kunna anpassa verksamheten utifrån regionala och lokala förutsättningar och stärka myndighetens medverkan mot målen om hållbar utveckling i alla delar av landet?

Arbetsförmedlingen är i färd med att anpassa verksamheten utifrån uppdrag som påverkas av dessa frågeställningar. Dels uppdraget att säkerställa en ändamålsenlig lokal närvaro i hela landet, dels att successivt öka antalet externa leverantörer av tjänsten Rusta och matcha (se fråga 11 ovan).

Arbetsförmedlingen har också initierat en översyn av organisationen för att säkerställa en ändamålsenlig organisation utifrån uppdraget att påbörja reformeringen av myndigheten. Eftersom detta är pågående processer finns ännu inga svar på frågorna.

Nyckelordet för att Arbetsförmedlingens verksamhet ska medverka till utveckling av alla delar av landet är samverkan. Här behövs en aktiv samverkan på regional och lokal nivå, vilket också konkretiserades under fråga 10 ovan.

13. På vilket sätt anser ni att Tillväxtverket kan stödja er myndighet i arbetet med insatser för hållbar utveckling i alla delar av landet?

Tillväxtverkets stöd kring dessa områden bör vara att även fortsättningsvis stödja, driva och involvera inte bara Arbetsförmedlingen, utan även andra myndigheterna i det regionala arbetet. Det kan exempelvis handla om att ta fram gemensamma indikatorer och mallar för utvärdering, men också genomföra generella och riktade kunskapsinsatser för myndigheterna. Tillväxtverket kan också vara stödande i att inventera och synliggöra befintliga kontaktytor och skapa nya dialogforum mellan regionala aktörer.

Frågor kring kompetensförsörjning rör sig över flera politikområden. Utbildningspolitiken är exempelvis avgörande för att skapa goda förutsättningar för matchning på arbetsmarknaden. Identifierade hinder är att målsättningar och otydlig ansvarsfördelning för kompetensförsörjningsfrågorna kan leda till stuprör genom uppbyggnad av parallella strukturer eller att frågor faller mellan stolarna i brist på utpekade ansvariga aktörer. Ibland har utbildnings- och arbetsmarknadssystemets olika delar funnit goda samverkansformer på nationell nivå som kan vara förebilder på regional nivå, men det kan också vara det omvända, att lösningar på regional nivå kan lyftas upp också nationellt. Här har Tillväxtverket möjlighet att spela en viktig roll.

Regeringens samverkansprogram för kompetensförsörjning och livslångt lärande är en viktig arena för kunskapsspridning och innovation där också Tillväxtverket har en viktig roll. Myndighetssamverkan inom kompetensförsörjningsområdet är ett annat viktigt samarbete som initierats av myndighetsledningarna för Tillväxtverket, Skolverket, Arbetsförmedlingen, Universitetskanslersämbetet och Myndigheten för yrkeshögskolan där syftet är att stärka samverkan inom kompetensförsörjningsområdet genom att identifiera områden där det finns potential för ökad samordning och samverkan samt att ta fram kunskapsunderlag och genomföra insatser. De två områdena för samverkan bör vara viktiga utgångspunkter även för det regionala tillväxtarbetet och området kompetensförsörjning.

14. Har ni andra medskick som ni vill föra fram gällande er medverkan mot målen om hållbar utveckling i alla delar av landet, t.ex. lärdomar, idéer, reflektioner och rekommendationer som inte har fångats upp i tidigare svar?

Arbetsförmedlingen har inget ytterligare att tillföra, men bidrar vid behov Tillväxtverkets arbete med att analysera myndighetens deltagande i det regionala tillväxtarbetet.